

KOMMENTARER: TRYGVE SÖDERLING

## Undantagstillstånd

Det är andra tider nu.

- Pacifister hyllar Ukrainas militära framgångar, studerar kartor över gränser och slagfält, talar för ökade vapenleveranser.
- USA-skeptiker accepterar Finlands och Sveriges Nato-anslutning ("åtminstone inte som 30-talets val mellan Stalin och Hitler").
- Tidigare EU-kritiker och integrationsmotståndare hyllar EU för resoluta sanktioner mot Ryssland och hoppas att unionen håller samman.
- Gröna hippies accepterar kärnkraft, åtminstone för en övergångstid – och trots att de fått bara alltför rätt om riskerna med nukleära anläggningar i krigszoner.
- Putins armé, som säger sig kämpa för det ryska mot nazismen, använder som kännetecken den latinska bokstaven Z.
- Xenofober är plötsligt solidariska och positiva till flyktingmottagning – visserligen på de vanliga rasistiska grunderna (ukrainare ses som samma "ras" som vi).
- Utrikesutskottets grundfinska ordförande Jussi Halla-aho kommer med sansade utrikespolitiska uttalanden.
- Storbritannien, som nyligen lämnade EU för att kunna föra en egen politik, kunde inte vara mera eniga med Europeiska Unionen om stödet till Ukraina.
- Traditionellt borgerliga media kommer

plötsligt ihåg de fattiga, publicerar kristidsrecept och uppmärksammar också dem som på riktigt drabbas av exploderande priser på energi, boende och livsmedel.

- Märkligast av allt: högerpolitiker i EU:s ledning förespråkar statlig reglering och pristak på energibolagens oförtjänta supervinster ("windfall").
- Exceptionella tider, verkligen.

Den ukrainska arméns överraskningsseger i Charkiv-regionen i början av september stärkte i ett slag förhoppningarna om en vändning, ett ljus i tunneln. Har de ryska dominobrickorna äntligen börjat falla? Den förändrade krigsbilden är viktig på alla plan: främst för ukrai-



"Till Putin. Här som gåva till Dig en begagnad tvättmaskin. Hälsningar, en pensionärsgranne. PS. Hämta dom inte längre med armén från Ukrainas matusjkor." – Opinionsyttring utanför ryska ambassaden i Helsingfors, april 2022, okänd fotograf.

narna själva, men också för övriga Europa med tanke på den kommande ”missnöjets vinter” som analytiker länge har varnat för. En tendens finns nämligen att inflation och energikris framställs som abstraktioner, allt mera bortkopplade från sin verkliga orsak.

Därför är det helt befogat att tala om ”krigsekonomi” också i länder som hittills kommit lindrigt undan. Vi måste minnas att Putins krig också riktar sig mot oss, ett samband som energipopulisterna – med ryskt trollbistånd – kommer att försöka mörka i bland annat Tyskland och Italien. ”Varför ska vi betala och inte ryssarna?” heter det. ’Ryssarna’ håvar ju bara in mera mera pengar än förut, på grund av de prishöjningar som deras krig skapar.

Ändå borde vi snarare se kostnaderna nu som en återbetalning på det ’lån’ som länder med stor fossilimport tanklöst tagit tidigare, genom att göra sig beroende av ryska re priser.

En intressant paradox: under marken i Tyskland finns en hel del naturgas, men enligt en kolumn i *The Economist* lyckades ryska trollpåverkare medverka till att avstyra utvinning av denna gas genom att uppmuntra miljöaktivister i deras motstånd mot så kallad spräckning (fracking). Resultat: ett potentiellt gasrikt Tyskland som nu, tanklöst tillvant till rysk gas, våndas inför annalkande minusgrader.

Det vore pedagogiskt att börja kalla alla sammanräknade prisstegringar och nödåtgärder vi nu ser för en ”Putin-skatt” – för att rikta ilskan och frustrationen åt rätt håll.

Jämfört med flera andra länder är vi i Norden ändå, tills vidare, egendomligt oberörda av det nya undantagstillstånd som Europa de facto har



В классе уютном, просторном  
утром стоит тишина.  
Заняты школьники делом,  
пишут по белому чёрным,  
пишут по чёрному белым,  
перьями пишут и мелом:  
„Нам не нужна война“.  
Стройка идёт в Сталинграде,  
строится наша Москва,  
а на доске и в тетради  
школьники пишут слова:  
„Мир всем народам на свете!  
Нам не нужна война!“

”Den mysiga luftiga klassen  
fylls av tystnad på morgonen.

Eleverna har i uppdrag,  
att skriva i vitt på svart,  
att skriva i svart på vitt,  
med penna och krita:  
«Vi behöver inga krig»”.

(Övers. Johanna Schauman)

Ur sovjetisk skolbok från 1950-talet.  
På tavlan skriver flickan ”Vi är för fred”.

levt i sedan 24 februari.

Tills vidare gäller i Finland full belysning av vägar och gator – under OPEC-konflikten 1973 (’oljekrisen’) släcktes varannan lampa, skyltfönster mörklades och i många höghus förbjöds användning av hissar på grund av risken för att de skulle stanna mellan våningarna vid strömavbrott.

Tills vidare svider det ryska kriget ’bara’ i våra plånböcker – och svedan fördelas förstas mycket ojämnt. Samtidigt pyr energipopulisterna ännu relativt svagt, en majoritet förstår mycket väl att kriget gäller också oss, att Ukrainas sak är vår och att den saken måste få kosta.

**K**riget och, före det, pandemin, har skakat om så många tankemönster och låsningar:

visat att enorma förändringar är möjliga när det verkligen gäller. Nyss var det stängda gränser, utgångsförbud, munskydd – nu ser vi en viss stängd gräns, vapenhjälp, ransonering... Stora, snabba beslut som för bara tre år sen skulle ha framstått som osannolika.

Kan man hoppas att omruskningen av gränserna för vår fantasi kunde utsträckas också till det sociala planet? Att ”Putin-skatten”, kostnaderna för kriget, äntligen skulle leda till kännbara överstatliga hinder mot skatteflykt och -paradis? Så att kostnadsbördan skulle axlas framför allt av dem som verkligen har råd, snarare än av ensamförsörjare, folkpensionärer och utarbetad vårdpersonal?

Rikedom är att ha medel, inklusive medel att försvara sin rikedom. Det finns oligarker på närmare håll än de bojkottade ryska. När så många andra omöjligheter plötsligt blivit möjliga kan man visionera om att undantagstillståndet också ska öppna för ett rättvisare samhälle.

19.9.2022